

บทที่ 3

การสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนา

การวิจัยและพัฒนา เรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนาการทำตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเชิงระบบ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนา ตามตัวแบบทางความคิด เรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ใช้ในหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา และใช้หลักวิชา เทคนิควิธี ข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาประกอบ เพื่อให้เกิดความถูกต้องและเชื่อถือได้ตาม หลักวิชาการสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนา ดังนั้นในบทนี้จึงขอเสนอขั้นตอนการสร้างยุทธศาสตร์ การพัฒนาการทำตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเชิงระบบ ดังนี้

1. ความหมายของยุทธศาสตร์การพัฒนา

คำ “ยุทธศาสตร์การพัฒนา” (Development Strategy) เฉลียว บุรีภักดี (2550 : 3-6) เป็นคำ ที่รวมเอาคำ “ยุทธศาสตร์” กับคำ “การพัฒนา” มาประกอบกัน จึงมีความหมายเทียบเท่ากับนำเอา ความหมายของสองคำนั้นมารวมกันคือ หมายถึง แผนการอันชาญฉลาดสำหรับใช้ทำงานพัฒนา เรื่องหนึ่งเรื่องใดที่มีความยากเป็นพิเศษ ซึ่งไม่อาจทำให้บรรลุได้ด้วยวิธีปกติธรรมดาที่รู้จักกันโดยทั่วไป เป็นแผนการที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของ หลักวิชา ทฤษฎี แนวความคิด และข้อมูลสภาพจริงที่ถูกต้อง เหมาะสมกับเรื่องที่จะทำการพัฒนาในครั้งนั้น แผนการดังกล่าวย่อมประกอบด้วย

1. เป้าหมายปลายทางที่ดี
2. วิธีการที่ดี
3. ระบบทำงานที่ดี

“เป้าหมายปลายทางที่ดี” คือ เป็นเป้าหมายของยุทธศาสตร์ซึ่งตรงต่อการแก้ปัญหาเป้า และไม่ก่อผลเสียหายข้างเคียง “วิธีการที่ดี” คือ เหมาะสมกับเป้าหมายที่วางไว้ และเหมาะสมกับ ทรัพยากรที่จัดหามาให้ “ระบบทำงานที่ดี” คือ ปัจจัยนำเข้า มีกระบวนการ และมีผลผลิตที่พอดี กับ “บริบท” และเป็นหน่วยทำงานที่มีประสิทธิภาพ

คำ “ยุทธศาสตร์” หมายถึง แผนการหรือวิธีการอันชาญฉลาดเพื่อบรรลุจุดหมาย อย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งเป็นเป้าหมายที่มีความยากพิเศษที่ไม่บรรลุได้โดยวิธีธรรมดาที่คนทั่วไปรู้ อยู่แล้ว แผนการและวิธีการดังกล่าวต้องประกอบขึ้นจากข้อหลักวิชาย่อยๆ หรือ “ศาสตร์” ย่อยๆ และเมื่อนำเอาศาสตร์ย่อยๆ เหล่านั้นมาประกอบเข้าด้วยกันจึงกลายเป็นแผนการซึ่งถือว่าเป็น “ศาสตร์” อีกข้อหนึ่ง เพราะสามารถนำไปผ่านการตรวจสอบโดยกระบวนการวิทยาศาสตร์ เพื่อ ยืนยันว่าเป็นแผนการที่ใช้ปฏิบัติการเพื่อบรรลุจุดหมายของงานได้จริง

คำว่า “การพัฒนา” หมายถึง สิ่งที่มีอยู่จริงหรือเกิดขึ้นจริงซึ่งเราสามารถสังเกตเห็นได้

3 อย่าง คือ

1. การทำให้เจริญ
2. การเจริญขึ้นเอง
3. ความเจริญ

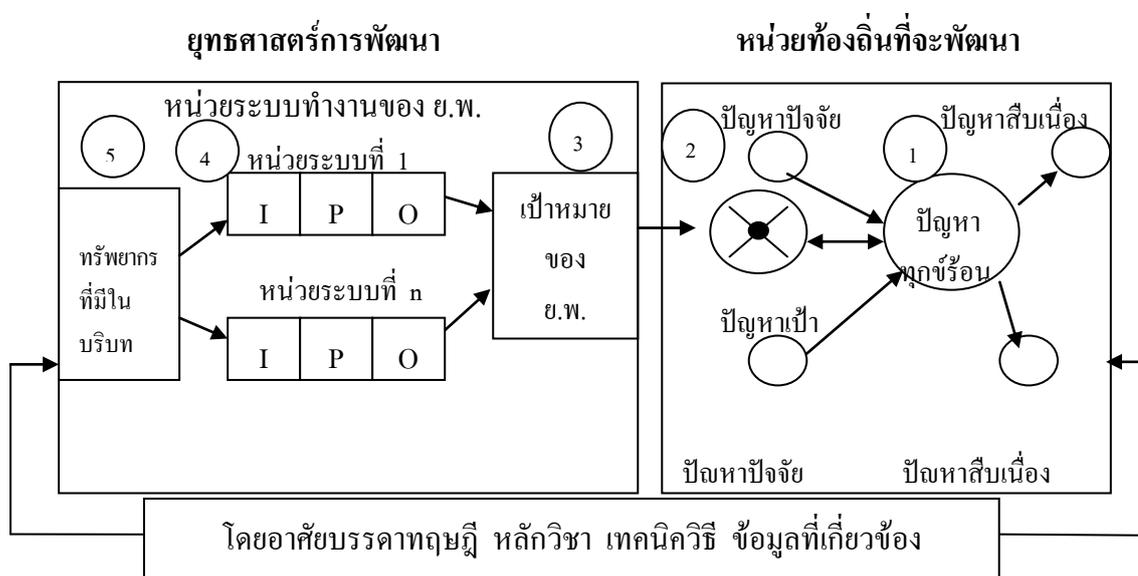
จุดมุ่งหมายของการพัฒนาในทุกๆกรณีก็คือ การที่มีชีวิตความเป็นอยู่ดีกว่าเดิม
อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาลักษณะเนื้อหาของการพัฒนา สามารถจำแนกเนื้อหาเป็นทิศทางใหญ่ๆ
ได้ 3 ทิศทาง คือ

1. การแก้ไขสิ่งที่เป็นปัญหา
 2. การบำรุงรักษาสิ่งที่มีอยู่แล้วให้คงอยู่ต่อไป
 3. การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์
- 2. ตัวแบบทางความคิดของยุทธศาสตร์การพัฒนา**

ตัวแบบทางความคิด ซึ่งได้รับการพัฒนาขึ้นมาแล้วในระดับหนึ่งโดย ศาสตราจารย์
ดร.เฉลียว บุรีภักดี (2550 : 2-3) ได้ออกแบบโดยที่ตัวแบบทางความคิดนี้ได้ผ่านการทดลองใช้
มาแล้วในการสอนการเรียนและการทำวิจัยของหลักสูตรปริญญาโท ตั้งแต่ปี พ.ศ.2545 และปริญญาเอก
ตั้งแต่ปี พ.ศ.2550 สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา ซึ่งเปิดสอนในมหาวิทยาลัยราชภัฏหลายแห่งใน
ขณะนี้คือ ตัวแบบทางความคิดที่แสดงในภาพที่ 3.1

ตัวแบบทางความคิดดังกล่าว สามารถนำมาใช้งานได้ 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรก
นำมาใช้ในการออกแบบยุทธศาสตร์ โดยทำตามขั้นตอนตั้งแต่หมายเลข 1 จนถึงหมายเลข 5 ส่วน
ลักษณะที่สอง นำมาใช้ในการปฏิบัติใช้หรือทดลองยุทธศาสตร์ที่ออกแบบแล้วนั้น โดยดำเนินการตาม
ขั้นตอนย้อนกลับ ตั้งแต่หมายเลข 5 จนถึงหมายเลข 1 เพียงแต่ใช้คำอธิบายแต่ละขั้นตอนดังกล่าว
ในรูปแบบของการปฏิบัติงาน แทนการวางแผนหรือการออกแบบยุทธศาสตร์

ภาพที่ 3.1 ตัวแบบทางความคิด เรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนา

จากภาพที่ 3.1 ตัวแบบทางความคิด เรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนา แสดงให้เห็นว่าการสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนา สำหรับปัญหาทุกชั่วร้อนแต่ละครั้ง จะประกอบด้วย 5 ขั้นตอนคือ

1. การระบุและวิเคราะห์ปัญหาทุกชั่วร้อน
2. การกำหนดและวิเคราะห์ปัญหาเป้า
3. การกำหนดเป้าหมายของยุทธศาสตร์
4. การสร้างหน่วยระบบทำงาน
5. การจัดหาทรัพยากร

การแทนค่าตัวแบบยุทธศาสตร์การพัฒนา

การวิจัยนี้ได้นำตัวแบบยุทธศาสตร์พัฒนามาศึกษา เรื่อง ยุทธศาสตร์พัฒนาการทำตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเชิงระบบ ดังนี้

1. การระบุและวิเคราะห์ปัญหาทุกชั่วร้อน

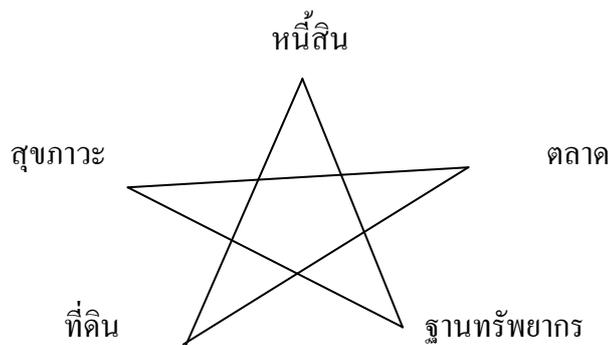
จากการทบทวนเอกสารปัญหาเกษตรกรไทยของมูลนิธิเกษตรกรมยั่งยืนประเทศไทย พบว่า เกษตรกรไทยมีปัญหา 5 ด้าน (ประธานมูลนิธิเกษตรกรมยั่งยืน (ประเทศไทย), 2553) คือ

- 1.1 ปัญหาเรื่องที่ดินทำกิน
- 1.2 ปัญหาการเข้าถึงทรัพยากร
- 1.3 ปัญหาหนี้สิน

1.4 ปัญหาการตลาด

1.5 ปัญหาสุขภาพ

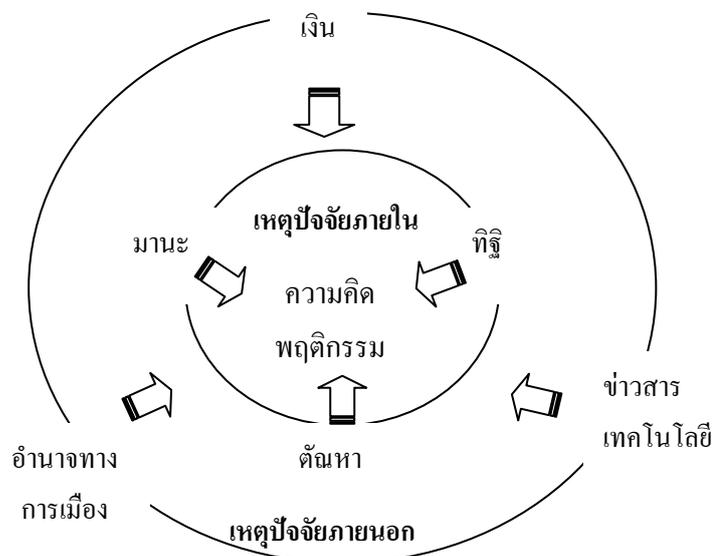
ภาพที่ 3.2 ปัญหาเกษตรกรไทย

หากวิเคราะห์ห้อย่างรอบด้าน ปัญหาปัจจัยที่เป็นรากเหง้าที่ทำให้เกิดปัญหา คือ ปัจจัยภายในตัวเกษตรกรเอง และปัจจัยจากสภาพแวดล้อมภายนอก

ปัญหาจากปัจจัยภายในที่เกิดจากภายในตัวเกษตรกร คือ ภาวะจิตใจและปัญหาจากปัจจัยภายนอกคือ สภาพแวดล้อมจากระบบโลกาภิวัตน์ ได้แก่ เงิน ข้าราชการ เทคโนโลยี และอำนาจทางการเมือง การบริหาร ที่กระตุ้นจูงใจให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนความคิดพฤติกรรมไปมุ่งหาเงินและบริโภคอย่างฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็นดังภาพที่ 3.3 (ประธานมูลนิธิเกษตรกรมัยยืน (ประเทศไทย), 2553) ได้แสดงถึงปัจจัยแห่งปัญหา

ภาพที่ 3.3 เหตุปัจจัยแห่งปัญหา

หากมองปัญหาภายในของคนมาจากจิตใจที่ก่อเกิดเป็นความคิดนำไปสู่พฤติกรรมต่าง ๆ จิตใจที่ดีนำไปสู่ความคิดที่ดีก่อเกิดพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์และความสุข แต่จิตใจที่มาจากอกุศล จะเป็นรากเหง้าที่ทำให้เกิดปัญหา และเป็นที่มาของความโลภ โกรธ และหลง ทำให้เกิดมิจฉาทิฐิ ก่อเกิดตัณหา ทำให้อยากรวยอยากได้สิ่งนั้นสิ่งนี้ ส่วนมานะ คือ ความทะนงตนว่ามีสิ่งโน้นสิ่งนี้เป็นของตนเอง มุ่งครอบครองแข่งขันเอาชนะ ถือตนเป็นใหญ่ ไม่ฟังคน ไม่เรียนรู้ทางเลือกใหม่ๆ เช่น เห็นสารเคมีเป็นยาวิเศษ อกุศลธรรมเหล่านี้ทำให้ความคิดพฤติกรรมของเกษตรกรเปลี่ยนไป จากเดิมที่เคยอยู่ร่วมกับธรรมชาติแบบพึ่งพาอาศัยกัน มาเป็นซื้อหาสิ่งของเครื่องใช้นิยมสร้างฐานะ ให้เท่าเทียมคนอื่น ทำให้ไม่รู้จักความพอดี มีการเบียดบังทำลายธรรมชาติ หาเงินได้ง่ายก็ใช้จ่าย บริโภคฟุ่มเฟือย

จากข้อมูลการวิเคราะห์ปัญหาภาคการเกษตรไทยของมูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืน (ประเทศไทย) พบว่า ภายใต้สถานการณ์ปัจจุบันคนจนของประเทศ ซึ่งมีสัดส่วนประมาณ 9.55% ของจำนวนประชากรทั้งประเทศ โดยส่วนใหญ่ยังอยู่ในชุมชนเกษตรกรรม ประมาณ 5,378,700 คน จากจำนวนทั้งสิ้น 6.1 ล้านคน เกษตรกรส่วนใหญ่แม้จะได้รับการพิจารณาว่าไม่ได้อยู่ภายใต้ เส้นความยากจนของสำนักงานเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ก็ต้องตกอยู่ในภาวะหนี้สิน เมื่อมา คำนวณการซื้อหนี้ของกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรเมื่อต้นปี 2550 พบว่าเกษตรกรเป็นหนี้ โดยประมาณ 172,375 คน เกษตรกรสมาชิกกองทุนฟื้นฟูจำนวน 6.3 ล้านคน ถ้ารวมเกษตรกรที่ยังไม่ได้จดทะเบียนเป็นสมาชิกกองทุนฟื้นฟูอีกจำนวนหนึ่ง รวมกันได้ถึง 10 ล้านคน คิดอย่าง กว้างๆจะเป็นหนี้รวมกันไม่น่าจะน้อยกว่า 1 ล้านล้านบาท

ปัญหาหนี้สินเกษตรกรไทยนอกจากมาจากปัจจัยภายในด้านจิตใจที่มีลักษณะมิจฉาทิฐิ หรืออกุศลแล้ว และยังมาจากปัจจัยภายนอก คือ สภาพแวดล้อมยุคโลกาภิวัตน์ กล่าวคือ

ในปัจจุบันโลกอยู่ในยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) หมายถึง ปรากฏการณ์ที่เทคโนโลยี ด้านการสื่อสารและคมนาคมได้เชื่อมประเทศต่างๆ ในโลกให้เป็นหนึ่งเดียวและระบบเศรษฐกิจ แบบทุนนิยมเสรีได้แผ่ขยายครอบคลุมทั่วโลก ซึ่งหลังการสิ้นสุดสงครามเย็นมีเงินทุนจำนวนมหาศาล เคลื่อนย้ายจากประเทศในซีกโลกหนึ่ง ไปสู่ประเทศในอีกซีกโลกหนึ่งในเวลาเพียงไม่นาน นอกจากนี้ยังเป็นผลต่อวัตถุดิบ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้แผ่ขยายเข้าสู่ ประเทศต่างๆรวมทั้งประเทศไทยก็เช่นกันได้รับผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ คือ ได้รับวัฒนธรรมจากต่างประเทศ เข้ามาจากทางซีกโลกตะวันตก และซีกโลกตะวันออก โดยเข้ามา ทางสื่อต่างๆมากมาย ทำให้เกิดสังคมแห่งการเลียนแบบมากขึ้น หลงลืมนวัตกรรมไทยที่ดีของ ตนเอง อันนำมาซึ่งปัญหาที่พบเห็นบ่อยครั้งในข่าว เช่น ปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น ปัญหาใน สังคมไทยนอกจากจะมาจากกระแสของโลกาภิวัตน์ในปัจจุบันแล้วก็มาจากกระบวนการพัฒนาทาง

เศรษฐศาสตร์กระแสหลักแบบทุนนิยมที่ให้นุ้ษย์ดำเนินกิจกรรมการผลิตและการบริโภคอย่างเสรี ระบบทุนนิยมนี้ก่อให้เกิดการผลิตครั้งละจำนวนมากๆเพื่อลดต้นทุนการผลิตและมีความจำเป็นต้องหาวิธีการกระตุ้นความต้องการบริโภคของคน (Demand Creation) เพื่อจะได้ ขายสินค้าหรือบริการเหล่านั้นให้หมดไป ผลกระทบที่ตามมาคือ เกิดลัทธิ “บริโภคนิยม” ที่ปลูกเร้าผู้คนที่มีความต้องการบริโภค และบริการต่างๆ เพิ่มมากขึ้น จนเกินความจำเป็นของชีวิต และกลายเป็นค่านิยมใหม่ว่า คนที่มีศักยภาพในการบริโภคสูง ใช้สินค้ายี่ห้อราคาแพงๆ จะเป็นสัญลักษณ์ของความมั่งคั่ง ร่ำรวยและถือว่าเป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จในชีวิต หนึ่งในระบบทุนนิยมจะมีเงินตราเป็นสื่อกลางการแลกเปลี่ยนเป็นสิ่งที่ต่างๆซึ่งภายหลังเงินสามารถเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งอื่นแทนได้ เช่น เช็ค บัตรเอทีเอ็ม บัตรเครดิต ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ไปกระตุ้นความโลภของคน ก่อให้เกิดการขยายความต้องการของคนได้รวดเร็วยิ่งกว่าในอดีตที่ยังไม่มีระบบทุนนิยมเข้ามา นอกจากนี้ระบบทุนนิยมนี้ ผู้ผลิตต้องการกำไรสูงๆจึงกระตุ้นความต้องการให้ผู้คนหาซื้อวัสดุ สินค้าของตนมากๆ เพื่อจะได้แสวงหากำไรได้มาก ผู้คนถูกกระตุ้นความอยากได้สินค้า ซึ่งบ่อยครั้งเกินความจำเป็นของตน กลายเป็นสินค้าฟุ่มเฟือย นอกจากนี้ผู้ผลิต ก็ต้องการลดต้นทุนการผลิต กดค่าแรงให้ต่ำหรือมีการตัดดวงเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในปัจจุบันมาใช้อย่างสุรุ่ยสุร่าย บางครั้งมีการลดค่าใช้จ่ายในการบำบัดมลพิษจึงมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการผลิต เช่น การปล่อยน้ำเสียลงแม่น้ำ ภาวะเรือนกระจก เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมตามมา

ดังนั้นปัญหาจากการเปลี่ยนแปลงสู่ยุคโลกาภิวัตน์ การผลิตแบบทุนนิยมที่ส่งเสริมการบริโภคนิยมที่สนองความโลภของมนุษย์ ได้แพร่กระจายไปสู่สังคมส่วนต่างๆทั้งระดับท้องถิ่น ชุมชน ประเทศชาติ ดังเช่นในตำบลนาขาง อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี จากการศึกษาพบว่า สภาพสังคมในนาขางปัจจุบันต่างจากเดิมไปมาก ผู้คนในสังคมยกย่องคนที่ร่ำรวย มีเงิน ฐานะมั่งคั่ง ผู้ใดมีบ้านช่องใหญ่โต มีสิ่งของเครื่องใช้ราคาแพงๆก็ได้รับการยกย่อง ประชาชนมีการแข่งขันเพื่อแสวงหาเครื่องใช้ให้เหมือนเพื่อนบ้าน บางครั้งสิ่งนั้นก็ไม่จำเป็นในชีวิต เช่น โทรศัพท์มือถือ บางคนต้องกู้หนี้ยืมเงินจากผู้อื่น เพื่อมาซื้อสิ่งของที่ไม่จำเป็นนั้น ส่วนเด็กๆแสวงหาสิ่งของเพื่อให้เหมือนเพื่อนๆโดยรีบเร้าพ่อแม่ให้หามาให้ ส่วนพ่อแม่ก็เกรงบุตรตนจะอับอายเพื่อนๆจึงต้องตามใจบุตร ดังนั้นครอบครัวจึงต้องแสวงหาทรัพย์ เพื่อซื้อสินค้าฟุ่มเฟือยแทนที่จะเก็บออมเป็นทุนในการเลี้ยงชีพ สร้างฐานะภายหลัง

จากปัญหาเหล่านี้ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นแนวทางปฏิบัติในการพัฒนาและบริหารประเทศ หลักปรัชญานี้สามารถนำไปใช้ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และระดับรัฐได้ โดยดำเนินตามหลักความพอเพียง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี พอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆอัน

เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังในการนำหลักวิชาการต่างๆมาใช้วางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน ขณะเดียวกันต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของตนให้มีความสำนึกในคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต ดำเนินชีวิตด้วยความเพียร มีสติ ปัญญา และรอบคอบ เพื่อให้เกิดความสมดุลและพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกเป็นอย่างดี

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 25 ปี ตั้งแต่ก่อนวิกฤตทางเศรษฐกิจของประเทศเมื่อ พ.ศ. 2540 และทางราชการ องค์กรต่างๆได้ให้ความสำคัญ ให้ความรู้แก่ประชาชนในจังหวัดต่างๆ แต่พบว่า การขับเคลื่อนให้ประชาชนเลื่อมใส ศรัทธาและประพฤติปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเท่าที่ผ่านมายังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ผลการวิจัย พบว่าขณะนี้ประชาชน มีความเลื่อมใสศรัทธาต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในเกณฑ์สูงมากเพราะทราบว่าเป็นหลักปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทานแก่ปวงชนชาวไทย ทั้งยังมีความสอดคล้องกับหลักธรรมในพุทธศาสนาอีกด้วย แต่ทว่าประชาชนส่วนใหญ่ยังมีความลังเลใจที่จะยอมรับเอาหลักการดังกล่าวมาประพฤติปฏิบัติอย่างจริงจังในการดำเนินชีวิตของตน ผลการวิจัย พบว่าสาเหตุสำคัญที่ทำให้คนส่วนใหญ่ลังเลใจ คือ ไม่เข้าใจแจ่มแจ้ง ชัดเจนในความหมายที่แท้จริงของคำว่า เศรษฐกิจพอเพียง แต่ละองค์ประกอบมีความสัมพันธ์กันอย่างไร ตนเองจะปฏิบัติอย่างไร (เฉลียว บุรีภักดี และคณะ, 2550 : 1)

จากการที่ผู้วิจัยได้สำรวจประชาชนในตำบลนาขาง อำเภอลำดวน จังหวัดเพชรบุรี ก็พบว่า ประชาชนมีความศรัทธาต่อหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ว่าเป็นหลักแนวคิดที่ดี มีผู้มาให้ความรู้เรื่องนี้ บ่อยๆแต่ยังไม่มีการนำมาปฏิบัติอย่างจริงจัง เนื่องจากขาดความเข้าใจต่อแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และขาดการคิดวิเคราะห์การทำงานอย่างเป็นระบบ จึงไม่สามารถนำมาปฏิบัติในการดำเนินชีวิตของตนเองได้ทุกคน

ดังนั้นจากปัญหาปัจจัยข้างต้นคือ

1. ความไม่เข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเชิงเหตุและผล
2. ความไม่เห็นประโยชน์
3. ความไม่สามารถในการวางแผนปฏิบัติ
4. การนำไปปฏิบัติไม่ได้
5. ไม่เคยเห็นตัวอย่างแท้จริงของการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ด้วยเหตุนี้ปัญหาหลายอย่างที่เกิดขึ้นส่วนหนึ่งมาจากจิตใจของประชาชนที่ไม่ตั้งอยู่ในค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง หากปล่อยให้เกิดขึ้นต่อไปจะนำไปสู่ปัญหาสืบเนื่อง คือ

1. การทำนามีต้นทุนสูง
2. ท้องถิ่นไม่พัฒนา
3. มีค่านิยมในการดำเนินชีวิตไม่ถูกต้อง

2. ปัญหาเป้า

จากการวิเคราะห์ปัญหาทุกข้อร้อนข้างต้น ได้พบปัญหาสำคัญในการวิจัยและพัฒนาเรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนากำหนดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเชิงระบบ คือ ประชาชนขาดความสามารถในการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นระบบในการทำงาน ซึ่งประกอบด้วย

2.1 ประชาชนขาดความเข้าใจที่ชัดเจนในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเชิงระบบ อย่างเป็นเชิงเหตุและผล ดังเช่นจากการสอบถามประชาชนว่า เศรษฐกิจพอเพียง คืออะไร ประชาชนส่วนใหญ่ตอบว่า คือ การประหยัดคอดอม ทั้งที่ความหมายแท้จริงแล้ว หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 มีรายละเอียดมากกว่านี้ คือ ประกอบด้วย 3 ห่วง คือ ความพอประมาณ การมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน และ 2 เงื่อนไข คือ การมีความรู้และคุณธรรม ที่มี ความเป็นเหตุและผลที่สัมพันธ์กัน มิใช่เพียงการประหยัดคอดอมเท่านั้น

นอกจากนี้ประชาชนอีกส่วนหนึ่งยังกล่าวว่า หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ การทำนาโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ไม่ใช้ปุ๋ยเคมี หรือบ้างก็ตอบว่า หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ การทำอาชีพเสริม เช่น ทำไม้กวาด ทำดอกไม้จัน ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าประชาชนขาดความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงทำให้ไม่เข้าใจแนวคิดนี้อย่างเป็นเหตุและผล การไม่เห็นประโยชน์ในการทำตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงทำให้เป็นสาเหตุหนึ่งในการที่ขาดความสามารถในการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นระบบในการทำงาน

2.2 ประชาชนขาดความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเชิงระบบในด้านคุณค่า เนื่องจากขาดความเข้าใจถึงหลักการและประโยชน์ที่แท้จริงของเศรษฐกิจพอเพียงเชิงระบบ จึงทำให้ไม่เห็นคุณค่าว่าหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเชิงระบบว่า เป็นหลักการปฏิบัติที่ดี สามารถทำให้ลดความโลภ ความโกรธ และความหลงลงได้ ดำเนินชีวิตด้วยปัญญา จำแนกได้ว่าสิ่งใดเหมาะสมกับชีวิตตนเอง ไม่หลงระเริงตามกระแสสังคมที่มุ่งเน้นให้ผู้คนคลั่งไคล้ในการบริโภควัตถุสิ่งของจนนำความเดือดร้อนสู่ตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อม ดังนั้นหากประชาชนเกิดความเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นระบบในเชิงคุณค่า จะทำให้ชีวิตเป็นไปในทางที่เหมาะสม เกิดความสุขได้แน่นอน

2.3 ประชาชนขาดความสามารถในการวางแผน เนื่องจากการขาดความเข้าใจต่อหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเชิงระบบในเชิงเหตุและผล ขาดความเข้าใจในเชิงคุณค่า จึงไม่สามารถนำมาวางแผนทำนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเชิงระบบได้แต่หากประชาชนมีความเข้าใจ

ในประเด็นข้างต้น การวางแผนการทำงานในทิศทางที่ถูกต้อง เหมาะสมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเชิงระบบ ก็จะเกิดขึ้นได้

2.4 ประชาชนขาดการนำไปปฏิบัติจริง เนื่องจากประชาชนขาดความรู้จริง ขาดความตระหนักในคุณค่าหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเชิงระบบ จึงทำให้ขาดแรงจูงใจที่จะนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเชิงระบบลงสู่การปฏิบัติ ในการทำงาน และจากการศึกษาเกษตรกรบางราย มีประสบการณ์ไปศึกษาดูงาน เข้ารับการอบรมเรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาแล้ว แต่ไม่เข้าใจสาระที่แท้จริงทั้งหมด เช่น เข้าใจว่าเศรษฐกิจพอเพียงคือ การประหยัด ซึ่งตนเองก็ประหยัดเพียงพอแล้ว เนื่องจากความจำเป็นบังคับ เช่น ความยากจน จึงไม่สามารถสรุ่ยสร่ายได้ ซึ่งถ้าพิจารณาเพียงเท่านี้ก็ยิ่งถือว่าเป็นความคิดที่ไม่ถูกต้อง จึงทำให้การปฏิบัติตามค่านิยมหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่เกิดขึ้น และจากการศึกษาบางส่วนกล่าวว่าวิถีชีวิตของตน นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ไม่ได้ เพราะต้องมีชีวิตที่ทันสมัยเสมอโดยเฉพาะในเรื่องการแต่งกาย เพราะวิถีอาชีพต้องปฏิบัติเช่นนั้น หากมุ่งแต่ประหยัดแต่งกายล้ำสมัยก็จะมีผลเสียหาย รู้สึกอับอาย ซึ่งเป็นความรู้ความเข้าใจที่ผิดพลาดนำไปสู่การขาดการปฏิบัติ

อนึ่งจากผลการศึกษาประชาชนกับการทำงานโดยใช้ปัญญาอินทรีย์ ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ได้รับความรู้ในการทำงานโดยใช้ปัญญาอินทรีย์แล้ว แต่เมื่อผู้วิจัยสอบถามจะนำมาใช้หรือไม่ ซึ่งได้รับคำตอบว่าไม่ต้องการนำมาใช้เพราะเห็นผลช้า ไม่เหมือนปุ๋ยเคมีจะให้ผลเร็วกว่า แต่เกิดผลกระทบเสียหายต่อพื้นที่นาหรือต่อสิ่งแวดล้อมต่างๆ ผู้ใช้มักจะไม่คำนึงถึง สิ่งเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของการขาดความตระหนักในเรื่องนี้ขาดการไตร่ตรองอย่างเป็นระบบ จึงปฏิบัติกันอย่างผิดพลาด

3. เป้าหมายยุทธศาสตร์

จากการศึกษาถึงปัญหาการขาดความสามารถในการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการทำงานข้างต้นที่ประกอบด้วย การขาดความรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเชิงระบบในด้านเหตุและผล การขาดการเห็นคุณค่า การขาดความสามารถในการวางแผน และการขาดการนำมาปฏิบัติจริงในการทำงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเชิงระบบ ดังนั้นปัญหาสำคัญที่ต้องนำมาพิจารณาในการวิจัยและพัฒนา เรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนาการทำงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเชิงระบบ โดยกำหนดเป้าหมายยุทธศาสตร์ที่จะดำเนินการเพื่อแก้ปัญหา โดยทำให้เกิดความสามารถในการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเชิงระบบ ด้วยการให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจที่แท้จริง ในเชิงเหตุและผล และการเห็นคุณค่า ความสามารถในการวางแผนการทำงาน และเกิดความตระหนักถึงความสำคัญ และเห็นประโยชน์ที่เกิดจากการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเชิงระบบ มาปฏิบัติจริง เพื่อความเจริญ ความมั่นคงของชีวิตต่อตนเองและครอบครัวและนำความก้าวหน้าสู่ท้องถิ่นสังคมต่อไป

4. การสร้างหน่วยระบบทำงานของยุทธศาสตร์

ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ทำการสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนากำหนดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเชิงระบบ เพื่อแก้ปัญหาเป้าหมายของการวิจัยนี้ ในการสร้างหน่วยระบบทำงานของยุทธศาสตร์ ผู้วิจัยมีหลักการโดยใช้ทฤษฎีระบบของศาสตราจารย์ ดร.เจลิเยว บุรีภักดี มาเป็นองค์ประกอบของหน่วยระบบทำงานในแต่ละหน่วยระบบของยุทธศาสตร์การพัฒนากำหนดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเชิงระบบ นอกจากนี้ได้ใช้ทฤษฎีอื่นๆมาประกอบในแต่ละหน่วยระบบทำงานซึ่งมี 6 หน่วยระบบดังนี้

หน่วยระบบทำงานที่ 1 การสร้างความสนใจต่อการทำตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเชิงระบบ

หน่วยระบบทำงานที่ 2 การให้ความรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเชิงระบบในการทำ

หน่วยระบบทำงานที่ 3 การทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ด้านการทำตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

หน่วยระบบทำงานที่ 4 การวางแผนการทำตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเชิงระบบ

หน่วยระบบทำงานที่ 5 การนำไปปฏิบัติ

หน่วยระบบทำงานที่ 6 การประเมินผลการปฏิบัติงาน

ดังแสดงรายละเอียดต่อไปนี้

อธิบายหน่วยระบบทำงานที่ 1 การสร้างความสนใจต่อการทำตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเชิงระบบ ผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎีการสอนโดยจัดกลุ่มตามวัตถุประสงค์ของเบนจามิน เอส. บลูม ในด้านหลักการสอนจิตพิสัย ขั้นการเรียนรู้ (Perceiving) เพราะบุคคลจะเกิดการพัฒนาลักษณะนิสัยใดๆได้ บุคคลนั้นจะต้องมีโอกาสได้รับรู้และใส่ใจในสิ่งนั้นๆก่อน ดังนั้นในขั้นนี้จึงเป็นการจัดสิ่งจูงใจให้สนใจเกี่ยวกับการทำตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเชิงระบบ

อนึ่งเนื่องจากการสมาชิกกลุ่มทดลองให้มารวมกันเป็นครั้งแรกสมาชิกแต่ละคน ยังไม่คุ้นเคยกัน ผู้วิจัยจึงได้จัดกิจกรรมเพื่อละลายพฤติกรรม สร้างความคุ้นเคยกัน

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยได้สร้างหน่วยระบบทำงานที่ 1 ดังนี้

หน่วยระบบทำงานที่ 1 สร้างความสนใจต่อการทำตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระบบ

ปัจจัยนำเข้า (Input)	กระบวนการ (Process)	ผลผลิต (Output)
I ₁ วิทยาการละลายพฤติกรรม กลุ่ม	P ₁ ประชาชนกลุ่มทดลอง ร่วมกิจกรรมโดยวิทยาการ ชุดละลายพฤติกรรม	O ₁ ประชาชนกลุ่มทดลองมี ความคุ้นเคยกันและเกิด บรรยากาศการเรียนรู้ที่ สนุกสนานร่วมกัน
I ₂ วิทยาการด้านเศรษฐกิจ พอเพียงเชิงระบบ	P ₂ ผู้วิจัยทดสอบก่อนเรียน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเชิง ระบบ	O ₂ ประชาชนเกิดความสนใจต่อ การปฏิบัติตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงเชิงระบบ ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ชุมชน และสังคม
I ₃ ผู้ช่วยแนะนำการเรียนรู้	P ₃ วิทยาการด้านเศรษฐกิจ พอเพียงแนะนำวิถีชีวิต เศรษฐกิจพอเพียงเชิง ระบบ กับชีวิตและสังคม	O ₃ ผู้วิจัยได้ทราบผลการ ประเมินด้านความรู้ ความ เข้าใจในเชิงเหตุและผล ใน เชิงคุณค่า การวางแผนและ การปฏิบัติการทำตาม หลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง
I ₄ ผู้นำชุมชนและเกษตรกรที่ นำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้และ ได้รับยกย่อง	P ₄ ผู้นำชุมชนและเกษตรกร ด้านเศรษฐกิจพอเพียงเชิง ระบบ มาเล่าประสบการณ์ การดำเนินชีวิตตามหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	
I ₅ ประชาชนกลุ่มทดลอง		
I ₆ ผู้วิจัย		
I ₇ วัสดุ		
I ₈ สถานที่ประชุม		
I ₉ ภาพวีดิทัศน์ ภาพซีดี เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง		
I ₁₀ งบประมาณ		
I ₁₁ แบบประเมินผลก่อนเรียน		
I ₁₂ อุปกรณ์ (โทรทัศน์ จอ เครื่องฉายแผ่นทึบ คอมพิวเตอร์ ฯลฯ)		

คำอธิบายหน่วยระบบทำงานที่ 1 การสร้างความสนใจต่อการทำตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเชิงระบบ ซึ่งมีจุดประสงค์เร้าความสนใจประชาชนกลุ่มทดลอง ดังนั้นผู้วิจัยจึงให้ความสนใจในการคัดเลือกวิทยาการที่มีจิตวิทยาในการโน้มน้าวใจให้คนคล้อยตามตนได้ และมีผู้นำชุมชนและเกษตรกรที่นำวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติเป็นที่ยกย่องมากกล่าวถึงประโยชน์ของการทำตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเชิงระบบ นอกจากเชิญวิทยากรแล้ว การบรรยายได้ใช้สื่อโสตทัศนูปกรณ์ทั้งภาพและเสียงที่โน้มน้าวใจให้คนหันมาสนใจในการทำตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเชิงระบบ ขั้นตอนนี้มีความสำคัญที่จะโน้มน้าวให้สนใจสาระในขั้นอื่นๆต่อไป

นอกจากนี้มีการทดสอบความรู้ก่อนเรียนเรื่องความรู้ ความเข้าใจในเชิงเหตุและผลในเชิงคุณค่า การวางแผน และการปฏิบัติตามการทำตามหลักปรัชญาพอเพียงเชิงระบบ

การสร้างหน่วยระบบทำงานที่ 2 ให้การเรียนรู้หลักวิชาว่าด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเชิงระบบในการทำนา หน่วยระบบนี้เกิดขึ้นด้วยความสอดคล้องกับหลักไตรสิกขา หลักการศึกษา 3 ชั้น คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ชั้นนี้จะเป็นการสร้างปัญญา ให้ความรู้เรื่อง หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเชิงระบบเพื่อจะได้เข้าใจสาระที่แท้จริง ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจเลือกรับมาปฏิบัติ อย่างถูกต้องด้วยความรู้ความเข้าใจ และหน่วยระบบนี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎีการสอนของเบนจามิน เอส. บลูม (Bloom et.al., 1956 : 7) ที่ระบุไว้ว่าเป้าหมายของการเรียนรู้มี 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ (Cognitive Domain) จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเจตคติ (Affective Domain) และไปสู่ด้านปฏิบัติ (Psychomotor Domain) ต่อไป อนึ่งหน่วยระบบนี้มีความสำคัญเนื่องจากผลการศึกษาประชาชนที่ผ่านมาถึงความเข้าใจในวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงมีเพียงใด พบว่าส่วนใหญ่มีความเข้าใจคลาดเคลื่อนและขาดความสมบูรณ์ เช่น เห็นว่าหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือ การมีคุณธรรม ด้านการประหยัดเพียงอย่างเดียว เมื่อสอบถามถึงองค์ประกอบอื่นๆจะไม่เข้าใจ

หน่วยระบบทำงานที่ 2 ให้การเรียนรู้หลักวิชาว่าด้วยแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเชิงระบบใน
การทำนา

ปัจจัยนำเข้า (Input)	กระบวนการ (Process)	ผลผลิต (Output)
I ₁ วิทยากร	P ₁ วิทยากรนำเข้าสู่การบรรยาย	O ₁ ประชาชนกลุ่ม
I ₂ ผู้ช่วยแนะนำการเรียนรู้	P ₂ วิทยากรบรรยายเรื่องแนวคิด	ทดลองมีความรู้
I ₄ ประชาชนกลุ่มทดลอง	เศรษฐกิจพอเพียงและการทำงาน	เรื่องหลักปรัชญา
I ₅ ผู้วิจัย	อย่างเป็นระบบ	เศรษฐกิจพอเพียง
I ₆ สถานที่ประชุม	P ₃ ผู้เรียนแบ่งกลุ่มศึกษา วิเคราะห์	เชิงระบบ ในการ
I ₇ งบประมาณ	P ₄ ผู้เรียนนำเสนอผลสรุปและ	ทำนาได้ถูกต้องและ
I ₈ เอกสารประกอบการ บรรยาย	อภิปรายร่วมกัน	ชัดเจน
I ₉ อุปกรณ์ (โทรทัศน์ จอ เครื่องฉายแผ่นทึบ คอมพิวเตอร์ ฯลฯ)	P ₅ วิทยากรประเมินผลความรู้	
	P ₆ จัดความรู้เสริมแก่ผู้ไม่ผ่านเกณฑ์	

คำอธิบายหน่วยระบบทำงานที่ 2 ให้การเรียนรู้หลักวิชาว่าด้วยแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเชิงระบบในการทำงาน ประกอบด้วยวิทยากรที่ทรงความรู้เรื่อง หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการทำงานอย่างเป็นระบบที่นำมาใช้กับการทำงาน มีเอกสารประกอบการเรียนการสอนและสื่อการสอนที่เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม เช่น อภิปรายร่วมกัน และวัดผลเสร็จหลังสิ้นการเรียนรู้ ทั้งนี้ด้วยวัตถุประสงค์ต้องการให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง

หน่วยระบบทำงานที่ 3 ทักษะศึกษาแหล่งเรียนรู้การทำงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในหน่วยระบบนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Bandura, 1977 : 6) ที่เห็นว่าการเรียนรู้ของคนส่วนใหญ่เกิดจากการสังเกตตัวแบบที่สามารถถ่ายทอดทั้งทางความคิดและการแสดงออกให้แก่ผู้ศึกษา การศึกษาตัวแบบจะทำให้เรียนรู้ได้ประสบการณ์เรียนรู้จากของจริง ทำให้เกิดความเข้าใจแจ่มชัดขึ้น เห็นวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงที่ใช้กับการทำงาน และแนวทางนำมาประยุกต์ใช้กับตนเองได้ อนึ่งการเรียนรู้ในหน่วยระบบทำงานที่ 3 เป็นผลพวงของความเข้าใจจากหน่วยระบบทำงานที่ 1 และ 2 ซึ่งจะทำให้กลุ่มทดลองมีความเข้าใจลึกซึ้งในเรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเชิงระบบในการทำงาน อันจะนำไปสู่การตัดสินใจด้วยตนเองว่าจะนำไปปฏิบัติจริงในชีวิตตนเองหรือไม่ และการให้ความรู้ในขั้นที่ 1-3 นี้ เป็นการสร้างทัศนคติที่ดีให้กับกลุ่มทดลองที่มีต่อหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นหลักที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการทำงาน อันจะนำไปสู่วิถีชีวิตที่มั่นคงตามทฤษฎีความสอดคล้องทางความคิด (Theory of Cognitive Consonance) ของ ไฮเดอร์ (Heider, 1958 อ้างถึงใน ทรงพล ภูมิพัฒน์, 2541 : 143-147)

หน่วยระบบทำงานที่ 3 ทักษะศึกษาแหล่งเรียนรู้การทำนาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ปัจจัยนำเข้า (Input)	กระบวนการ (Process)	ผลผลิต (Output)
I ₁ วิทยากรหลักเรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเชิงระบบ	P ₁ แบ่งกลุ่มผู้ไปทัศนศึกษาเป็นกลุ่มย่อยๆ 4 กลุ่ม เพื่อให้เหมาะกับการเรียนรู้	O ₁ ประชาชนกลุ่มทดลองมีความรู้และประสบการณ์เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง
I ₂ วิทยากรเป็นเกษตรกรในพื้นที่ทัศนศึกษา	P ₂ วิทยากรหลักสรุป สถานที่ไปทัศนศึกษาให้เข้าใจลักษณะ	และการนำมาประยุกต์ใช้ในการทำนา
I ₃ ผู้ช่วยแนะนำการเรียนรู้	เบื้องต้นโดยสังเขปเพื่อ	O ₂ ประชาชนกลุ่มทดลองมองเห็นทางเลือกหลายๆ
I ₄ ประชาชนกลุ่มทดลอง	ประกอบการเรียนรู้	ทางในการนำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการ
I ₅ ผู้วิจัย	P ₃ เดินทางไปทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง มี	ทำนา
I ₆ สถานที่ไปทัศนศึกษา	วิทยากรในพื้นที่บรรยาย	O ₃ ประชาชนกลุ่มทดลองมีความคิดที่รอบคอบในการเลือกรับการดำเนินงาน
I ₇ งบประมาณ	ประกอบการทัศนศึกษา	ชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงในการทำงาน
I ₈ รถโดยสารปรับอากาศ	P ₄ วิทยากรตอบข้อสงสัยผู้ไปทัศนศึกษา	
I ₉ เอกสารประกอบการบรรยาย	P ₅ ผู้ช่วยแนะนำการเรียนรู้	
I ₁₀ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง	ประเมินผลการไปทัศนศึกษา	

คำอธิบายหน่วยระบบทำงานที่ 3 ทักษะศึกษาแหล่งเรียนรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สิ่งสำคัญในหน่วยระบบนี้คือ สถานที่ไปทัศนศึกษา มีความน่าสนใจ มีวิถีชีวิต อาชีพที่คล้ายคลึงกับกลุ่มทดลอง และมีบุคคลที่เป็นตัวแบบ ซึ่งประสบความสำเร็จเป็นที่ยอมรับของสังคม วิทยากรตัวแบบบรรยาย ตอบข้อสงสัยและต้องนำชมสถานที่จริง เมื่อการทัศนศึกษาเสร็จสิ้นจะมีการประเมินผลการศึกษา

หน่วยระบบทำงานที่ 4 วางแผนการทำนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเชิงระบบ หน่วยระบบนี้เกิดจากทฤษฎี การบริหารตามหลักวงจรคุณภาพ PDCA คือ Plan Do Check และ Act (D.H.Stamatic, 2002 : 33) ดังนั้นก่อนการทำงานจึงต้องมีการวางแผนการดำเนินงาน โดยให้กลุ่มทดลองสมัครใจร่วมการวิจัยได้วางแผนงานการทำนา และนำเสนอแผนต่อที่ประชุมให้ร่วมกันวิพากษ์ และนำไปปรับปรุงให้สมบูรณ์ พร้อมสู่การปฏิบัติ อนึ่งในขั้นตอนนี้สอดคล้องกับทฤษฎีการสร้าง ความกระจ่างทางค่านิยม คือ ขั้นแสดงการยอมรับความพึงพอใจหลังการเลือกอย่างเสรี และสามารถอธิบายการดำเนินงานขั้นต่อไปให้ผู้อื่นฟังได้ (Rath, Harmin and Simon, 1966 : 28-30)

หน่วยระบบทำงานที่ 4 วางแผนการปฏิบัติกิจกรรม

ปัจจัยนำเข้า (Input)	กระบวนการ (Process)	ผลผลิต (Output)
I ₁ วิทยากรหลักบรรยาย เรื่องหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	P ₁ วิทยากรหลักทบทวนความรู้ เรื่อง หลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงเชิงระบบสู่การปฏิบัติ ด้านการทำ	O ₁ กลุ่มทดลองทุกคนมี แผนงานชัดเจนที่จะนำไปสู่ การปฏิบัติจริงด้านการทำ นาตามหลักปรัชญา
I ₂ วิทยากรประจำกลุ่ม		เศรษฐกิจพอเพียงเชิงระบบ
I ₃ ผู้ช่วยแนะนำการเรียนรู้	P ₂ วิทยากรให้กลุ่มทดลองแสดง	
I ₄ ประชาชนกลุ่มทดลอง	เจตจำนงต่อการ ทำนาตาม	O ₂ กลุ่มทดลองมีความรู้เรื่อง
I ₅ ผู้วิจัย	หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	การวางแผนการปฏิบัติงาน
I ₆ สถานที่จัดอบรม	เชิงระบบ ซึ่งจะนำไปปฏิบัติ	อย่างเป็นระบบตามหลัก
I ₇ งบประมาณ	เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต	ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
I ₈ เอกสารประกอบการ บรรยาย	P ₃ วิทยากรให้ความรู้เรื่องการ วางแผนปฏิบัติงานสู่การปฏิบัติ	เชิงระบบ
I ₉ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง	จริง	O ₃ กลุ่มทดลองมีแผนงาน ชัดเจนที่จะนำไปสู่การ ปฏิบัติจริง
	P ₄ กลุ่มทดลองนำประมวลความรู้ ทั้งหมดไปวางแผนเพื่อนำไปสู่ การปฏิบัติจริงโดยมีวิทยากรให้ ความช่วยเหลือ	O ₄ มีระเบียบ ข้อบังคับ การ ทำงานของกลุ่ม
	P ₅ กลุ่มทดลองรวมกลุ่มเพื่อการ ทำนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงเชิงระบบ และมีการจัด วางตัวบุคคลต่างๆตามระเบียบ ข้อบังคับ	
	P ₆ กลุ่มทดลองนำเสนอแผน กิจกรรมของตนเองให้ที่ ประชุมรับทราบเพื่อวิพากษ์	
	P ₇ กลุ่มทดลองแก้ไขแผนงานให้ ชัดเจนและถูกต้อง เพื่อนำไป ปฏิบัติจริง	

คำอธิบายหน่วยระบบทำงานที่ 4 วางแผนการปฏิบัติกิจกรรม เป็นการให้กลุ่มทดลองวางแผนการทำกิจกรรมการทำงาน เพื่อนำไปปฏิบัติจริง ในขั้นนี้จึงต้องนำเสนอแผนงานในที่ประชุม เพื่อวิทยากรร่วมพิจารณาวิเคราะห์ความถูกต้องเหมาะสมในการปฏิบัติ มีการทบทวนความรู้ ให้ความรู้เรื่องการวางแผนพัฒนาอย่างเป็นระบบ และวิธีนำแผนสู่การปฏิบัติ โดยอาศัยปัจจัยนำเข้าที่ประกอบด้วย คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ วิธีการเพื่อให้บรรลุตามแผน

หน่วยระบบทำงานที่ 5 การนำแผนไปปฏิบัติ หน่วยระบบนี้สอดคล้องกับหลายทฤษฎีที่นำมาศึกษาได้แก่ ทฤษฎีวงจรคุณภาพ คือ การปฏิบัตินี้สอดคล้องกับการวางแผนของกลุ่มในขั้นต้น ซึ่งจะทำให้การทำงาน มีทิศทาง ชัดเจน และยังสอดคล้องกับ ทฤษฎีการสร้างความสำเร็จในค่านิยม ในขั้นการแสดงพฤติกรรมที่ตนตัดสินใจเลือกทำและนำมาปฏิบัติจริง ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของเบนดูรา ที่กล่าวว่า การเรียนรู้จะสมบูรณ์ก็ต้องนำมาปฏิบัติ โดยกำกับตนเอง (Self Regulation) มีการสังเกตการณ์กระทำของตนเอง กล้าตัดสินใจ นำการกระทำไปสู่แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมต่อไป และให้กลุ่มทดลองได้รู้ความสามารถของตน (Self Efficacy) (Bandura, 1986 : 240) โดยการปฏิบัติที่มีตัวแบบที่ได้จากการไปทัศนศึกษาและมีวิทยากรให้กำลังใจ ด้านคำพูดและด้านการกระตุ้นทางอารมณ์ให้เห็นว่าเขาสามารถทำได้สำเร็จและจากทฤษฎีหลักการสอนของ เบนจามิน เอส. บลูม (Bloom et.al., 1956 : 7) เมื่อเรียนรู้แล้วต้องนำมาจัดระบบเพื่อปฏิบัติหรือในหลักไตรสิกขาขั้นศีล หมายถึง การนำไปปฏิบัติจริง หลังจากที่มีความรู้ความเข้าใจ (ปัญญา) และเกิดความตระหนักชัดในความสำคัญด้วยจิตใจของตนเอง (สมาธิ)

หน่วยระบบทำงานที่ 5 การนำแผนไปปฏิบัติ

ปัจจัยนำเข้า (Input)	กระบวนการ (Process)	ผลผลิต (Output)
I ₁ วิทยาการประจำกลุ่ม	P ₁ กลุ่มทดลองทุกคน ลงมือ	O ₁ กลุ่มทดลองได้ปฏิบัติงาน
I ₂ ผู้ช่วยแนะนำการเรียนรู้	ปฏิบัติงานแผนที่กำหนด	ตามแผน
I ₃ ประชาชนกลุ่มทดลอง	ไว้	O ₂ กลุ่มทดลองได้ปฏิบัติการทำ
I ₄ ผู้วิจัย	P ₂ วิทยาการตรวจเยี่ยมการ	นาตามหลักปรัชญา
I ₅ สถานที่ปฏิบัติงานจริงของกลุ่มทดลอง (นาข้าว)	ปฏิบัติงานจริง พร้อมให้คำปรึกษา แนะนำปัญหา	เศรษฐกิจพอเพียงเชิงระบบ จนสำเร็จ
I ₆ แบบประเมินผลการนิเทศ	ที่เกิดขึ้นเป็นระยะๆตาม	O ₃ กลุ่มทดลองเข้าใจ เข้าถึง
I ₇ อุปกรณ์ที่ใช้กลุ่มทดลอง ต้องใช้ในการปฏิบัติงาน จริงในภาคสนามตาม ลักษณะการดำเนินงาน ของตนเอง	ความเหมาะสม P ₃ กลุ่มทดลองบันทึกผลที่ เกิดจากการปฏิบัติงานจริง จนกิจกรรมสำเร็จตาม แผนที่ตนกำหนดไว้	และพัฒนาการทำตาม หลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงเชิงระบบ

คำอธิบายหน่วยระบบทำงานที่ 5 การนำแผนไปปฏิบัติ ขั้นตอนนี้มีความสำคัญ เพราะการพัฒนาจะเกิดได้ก็ต้องนำไปปฏิบัติจริงในชีวิต ในที่นี้ คือ กลุ่มผู้ทดลองจะต้องนำไปปฏิบัติในพื้นที่นาที่กำหนดไว้สำหรับการปฏิบัติตามแผนเรียกว่า แปลงนาสาธิต

หน่วยระบบทำงานที่ 6 การประเมินผลการปฏิบัติงาน หน่วยระบบนี้มีขึ้นโดยสอดคล้องกับทฤษฎีวงจรคุณภาพตามหลัก Plan Do Check และ Act ก็คือ อยู่ในขั้นของตรวจสอบ (Check) การทำงานว่าสำเร็จมากน้อยเพียงใด เพื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุม และนำผลที่ได้มาเป็นแนวทางการปรับปรุงต่อไป

หน่วยระบบทำงานที่ 6 การประเมินผลการปฏิบัติงาน

ปัจจัยนำเข้า (Input)	กระบวนการ (Process)	ผลผลิต (Output)
I ₁ วิทยากรหลัก	P ₁ กระบวนการประเมินผล	O ₁ ผลประเมินการสร้าง
I ₂ ผู้ช่วยแนะนำการเรียนรู้	กลุ่มทดลองหลังเสร็จสิ้น	ยุทธศาสตร์การพัฒนาการ
I ₃ ประชาชนกลุ่มทดลอง	กิจกรรมปฏิบัติจริงของ	ทำนาตามหลักปรัชญา
I ₄ ผู้วิจัย	กลุ่มทดลอง	เศรษฐกิจพอเพียงเชิงระบบ
I ₅ สถานที่ปฏิบัติงานจริงของ กลุ่มทดลอง		
I ₆ แบบประเมินผล		
I ₇ อุปกรณ์ต่างๆ		

คำอธิบายหน่วยระบบทำงานที่ 6 เป็นการประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยสมาชิกกลุ่มทดลองทุกคนร่วมประชุม วิเคราะห์ผลงานที่ปรากฏตามยุทธศาสตร์การทำนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเชิงระบบ

5. การจัดหาทรัพยากร

ในการจัดหาทรัพยากรเพื่อใช้ในการวิจัยและพัฒนาการเสริมสร้างความยึดมั่นต่อค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงเชิงระบบ ผู้วิจัยใช้หลักทรัพยากรในการดำเนินงาน ได้แก่ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ สถานที่ อยู่บนหลักแห่งความพอเพียง ประหยัดและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งทรัพยากรที่ใช้มีดังนี้

ทรัพยากรในบริบท	คุณลักษณะ
<p>1. คน</p> <p>1.1 วิทยากรหลักด้านการทำนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเชิงระบบ</p> <p>1.2 วิทยากรในพื้นที่ทัศนศึกษา</p> <p>1.3 วิทยากรประจำกลุ่ม</p> <p>1.4 ผู้ช่วยแนะนำการเรียนรู้</p> <p>1.5 ประชากรกลุ่มทดลอง</p>	<p>1.1 วิทยากรหลักด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเชิงระบบ หมายถึง เป็นผู้มีความรู้ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงและรอบรู้หลักทฤษฎีระบบ หลักวิชาการต่างๆเป็นอย่างดี เป็นที่ยอมรับในวงวิชาการ</p> <p>1.2 วิทยากรในพื้นที่ทัศนศึกษา หมายถึง เป็นบุคคลในพื้นที่ไปทัศนศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในการทำนาและได้รับยกย่องจากสังคมอย่างกว้างขวาง</p> <p>1.3 วิทยากรประจำกลุ่ม คือ บุคคลผู้มีความรู้และอยู่ในวงการด้านการเกษตร เรื่องการทำนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และต้องการนำความรู้มาขยายหรือแนะนำผู้อื่นต่อไป</p> <p>1.4 ผู้ช่วยแนะนำการเรียนรู้เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือแก่กลุ่มเข้าร่วมการวิจัยในบางกรณีที่มีข้อสงสัย</p> <p>1.5 ประชากรกลุ่มทดลอง หมายถึง ผู้ประกอบอาชีพเกษตรกร การทำนามาจากหมู่บ้านในตำบลนายาง โดยรับอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการ</p>
<p>2. งบประมาณ</p>	<p>2. งบประมาณเพื่อใช้ในการวิจัยและพัฒนาให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ การใช้งบประมาณต้องอยู่บนพื้นฐานการประหยัด และเกิดประโยชน์สูงสุด โดยจัดเตรียมไว้เป็นค่าวิทยากร ค่าไปทัศนศึกษา ค่าอาหาร เครื่องดื่ม ค่าวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น</p>

ทรัพยากรในบริบท	คุณลักษณะ
3. สถานที่จัดอบรม	<p>3. สถานที่การจัดอบรมในที่นี่ มี 3 แห่ง คือ</p> <p>3.1 สถานที่จัดอบรมเพื่อชักจูงให้สนใจและให้ความรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเชิงระบบ กำหนดจัดที่วัดนายาง เพราะเป็นศูนย์กลางของชุมชน สะดวกกับประชาชนกลุ่มทดลองที่มาร่วมวิจัยครั้งนี้</p> <p>3.2 สถานที่เพื่อทัศนศึกษา เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีผู้นำเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้แล้ว ประสบความสำเร็จ เป็นที่ชื่นชม ยกย่องของผู้คนทั่วไป คือแปลงนาของเกษตรกร นายชัยพร พรหมพันธุ์</p> <p>3.3 สถานที่กลุ่มทดลองนำแบบไปปฏิบัติจริง ตามที่กลุ่มทดลองพิจารณาแล้วว่าเหมาะสม คือที่นาของวัดนายาง จำนวน 2 ไร่ 2 งาน 84 วา² ซึ่งเป็นที่นาอยู่ติดกับวัด ให้เป็นสถานที่ทำการวิจัยในครั้งนี้</p>
4. วัสดุอุปกรณ์	<p>วัสดุ อุปกรณ์ เป็นสิ่งที่ที่มีอยู่ในท้องถิ่น โดยเน้นการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเน้นการใช้วัสดุ อุปกรณ์ ร่วมกัน เพื่อการประหยัดค่าใช้จ่าย และวัสดุนั้นต้องก่อให้เกิดประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้</p>